

"המעט שאנו, החיים, יכולים לגמול לחברינו המתים -
הוא הזיכרון ההולך אחריהם ואיתנו"
יצחק רבין

מרדכי ליפשיץ

Mordechai Lifschitz

4.5.1936 – 20.12.1900

כ"ח כסלו תרס"א – י"ב אייר תרצ"ו

חוקר: פרץ צוקר

תומכי חקר: דורון לייטנר, יורם יגאל, אפרת שמעוני ססר, ורדה לפיד, מלכה קרן, Anita Cwynar (פולין)

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

ארגון המתנדבים 'לתת פנים לנופלים', עוסק בהנצחה של חללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות איבה, אשר נפלו טרם קום המדינה ובמלחמת השחרור.

מתנדבי הארגון עוסקים בקידום תוכניות ופעולות הנצחה שונות. עיקר תשומת הלב מופנה להשלמת פרטי חייהם של חיילים עלומים, אשר מצבותיהם חסרות מידע וקורותיהם ותמונותיהם, באתר יזכור של משרד הביטחון, חסרים. רובם של אותם חיילים עלומים הינם ילידי אירופה, נצר אחרון למשפחתם, שרידי וניצולי שואה או חיילים בודדים מארצות ערב. לחלקם אין קבר או מצבה לפקוד וסיפור חייהם הוא היחיד שמנציח זכרם.

לצורך השלמת סיפור חייהם החסר, נוברים החוקרים, בארכיונים בארץ ובחו"ל, מנסים לאתר בני משפחה וחברים ולדלות כל קצה חוט ומידע שיכול להוביל להשלמת סיפור חייהם החסר ובעיקר תמונת פניהם.

המסמך הזה, הינו סך המסמכים שנמצאו אודות החייל אשר אפשרו למעשה, סיפור קורותיו והשלמת סיפור חייו שהיה חסר.

מרדכי ליפשיץ - דף יזכור

מקור: [מרדכי ליפשיץ – יזכור – אתר ההנצחה לחללי מערכות ישראל \(izkor.gov.il\)](http://izkor.gov.il)

The screenshot shows the top navigation bar of the izkor.gov.il website. On the left, there are logos for the Ministry of Defense and the Ministry of Education. The main header features the title "יזכור" (Izkor) and the subtitle "אתר ההנצחה לחללי מערכות ישראל". Below this is a search bar and a navigation menu with items: "היכל הזיכרון", "יום הזיכרון", "גלעד", "מפעלי הנצחה", "אודות יזכור", "לזכרם", and a home icon. A "הדלקת נר" (Light a candle) button is visible. The main content area is dark blue and features a large Star of David graphic with the text "טרומ הקמת המדינה" and "נפל ביום י"ב באייר תרצ"ו (04.05.1936)". To the right, there is a section titled "מרדכי ליפשיץ" with a "הדלקת נר לזכרו" button and a small image of a lit candle with the word "יזכור" written on it.

[תווית נר זיכרון להדפסה](#) [הדפסת עמוד הנצחה](#)

סיפור חייו

נולד בסובלק, פולין. עלה לארץ-ישראל בשנת תרפ"ה (1925), הצטרף לאגודת השומרים וראשית דרכו כשומר בחדרה. היה צעיר עליז, רגיש ולבבי וחביב על מכריו. גם נודע בנטייתו המוסיקאלית לנגן בכינור. לאחר רציחתו של השומר בנימיני על אדמת החיילים המשוחררים באביחיל נטש את תפקידו הנוח וחברה עליזה בחדרה והעמיד עצמו לרשות האגודה. הוא מילא במסירות את תפקידו החדש באותו מקום מבודד ומסוכן עד בוא חברי ארגון החיילים המשוחררים להיאחז במושבים. אז שב אל עבודתו ואל ידידיו ורעיו בחדרה. אבל כאן פגעה בו מחלה ממארת וגופו דעך מיום ליום. הוא יצא לחודשים אחדים לחוץ לארץ כדי להתראות עם הוריו ובשובו שוב לא יכול היה להמשיך בעבודתו. הוא הועבר לבית החולים בגדרה ואחר בצפת ושם הוציא את נשמתו ביסורים קשים

בי"ב באייר תרצ"ו (4.5.1936).

סיפור חייו

הקדשות וזיכרונות

הנצחה באנדרטאות

דפדוף בסיפורי הנופלים

לפי א-ב לפי תאריך נפילה

[הקודם](#) [הבא](#)

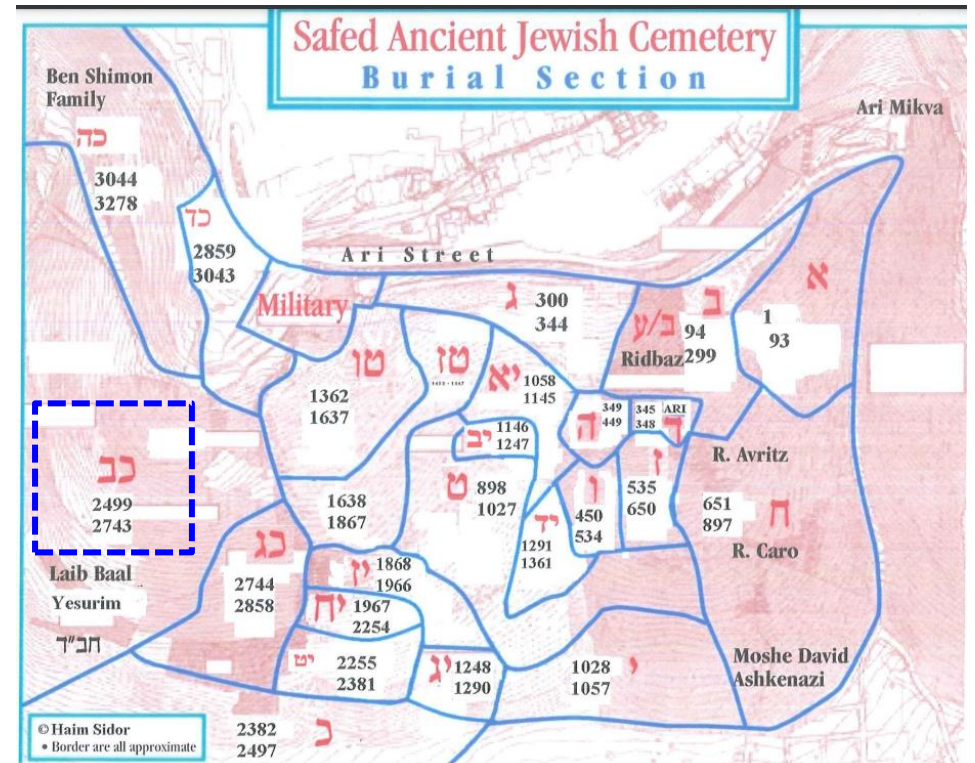
"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

צילום הקבר, ציון מקום

מקור הצילום

בית-העלמין הישן בצפת

חלקה כ"ב - מספר מזהה במערכת חברה קדישא- 2595. הקבר אותר בעזרתה האדיבה של המועצה הדתית צפת. צולם על-ידי החוקר דורון לייטנר, שאיתר את הקבר בתאריך 16.7.2023

"כִּי מֵדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

צילום הקבר, ציון מקום

מרדכי ליפשיץ

בן 36 במותו

נפטר בי"ב אייר תרצ"ו - 4 במאי 1936

הכיתוב על המצבה:

מרדכי
ב"ר דניאל
ליפשיץ
יליד סובלק
נולד בשנת תרס"ג
נפטר י"ב אייר תרצ"ו
עמד על משמרת המולדת
ת.נ.צ.ב.ה

הערה:

על המצבה נכתב כי מרדכי ליפשיץ נולד בשנת תרס"ג
(1902/1903),

אולם ברישום הלידה נרשם כי הוא נולד ב-20 בדצמבר 1900.

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכָר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מקום לידה: העיר סובאלק פולין

מרדכי ליפשיץ נולד ב-20 בדצמבר 1900 להוריו: דניאל ופייגה. המשפחה חיה בעיר סובאלק (Suwałki) בפולין

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%90%D7%9C%D7%A7>

העיר סובאלק פולין

במאה ה-19 - בשנות ה-80 כבר הצטרפו רבים מהם לתנועה הציונית, ולקונגרס הציוני העולמי הראשון בבזל נשלח ציר מקבוצת חובבי ציון בעיר. **במאה ה-20** – בשנת 1912 נוסד בעיר "ארגון חובבי השפה העברית", ובשנים שטרם מלחמת העולם הראשונה החלו לפעול בעיר תנועות נוער ציוניות.

טרם פרוץ מלחמת העולם השנייה, התגוררו בעיר ובכפרי המחוז שלה כ-8,000 יהודים, מתוכם כ-6,000 בסובאלק עצמה.

באוקטובר 1939 נמסר ליהודים כי עליהם להתפנות מבתיהם תוך שלושה ימים. רוב יהודי העיר נמלטו לאזורי ברית המועצות וליטא, ולא מעטים מתו בדרכם. כ-2,000 היהודים שנותרו בעיר גורשו על ידי הגרמנים למחוז לובלין. ורובם המכריע נספו בשואה.

לאחר סיום המלחמה, חזרו כמה עשרות יהודים לעיר, ומצאו כי בית המדרש של העיר נשרף, ובית העלמין הוחרב. את בית הכנסת הגדול של העיר פירקו רשויות פולין בשנות החמישים.

מקור: ויקיפדיה

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%90%D7%9C%D7%A7>

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

רישום הלידה של מרדכי ליפשיץ

הרישום לקוח מספר רישומי הלידה של Suwałki בשנת 1900
תאריך הלידה ברישום הלידה: 20 בדצמבר 1900
שמות ההורים המופיעים ברישום הם:
שם האב: Daniel Lejzerowicz Lipshitz
שם האם: Fejga Berger (שם נעורים)

2nd highlight says Daniel Lejzerowicz Lipshitz: Даниель Лейзерович Липшицъ

Даниель Лейзерович Липшицъ Даниель Лейзерович Липшицъ

3rd highlight says Fejga born Berger: Фейга, урожденная Бергеръ (Despite what the indexer wrote, it's Burger with a "hard" symbol at the end. I don't see Bergier, which they wrote for Chana and Jenta, after comparing the original with the cursive text.)

Фейга урожденная Бергеръ Фейга урожденная Бергеръ

4th highlight says (he was given the names) Avram Mordechai, although he has written Morduchei it seems. (this priest uses a different symbol for lower case "d", not the modern "g" symbol)

Аврамъ Мордучей. Аврамъ Мордучей

Regarding the surname, Berzer or Berzier?

From Chana's birth record and Mordechai's. I believe they both say "Berger" but the first one might be Bergeraya (the Russian feminine form?)

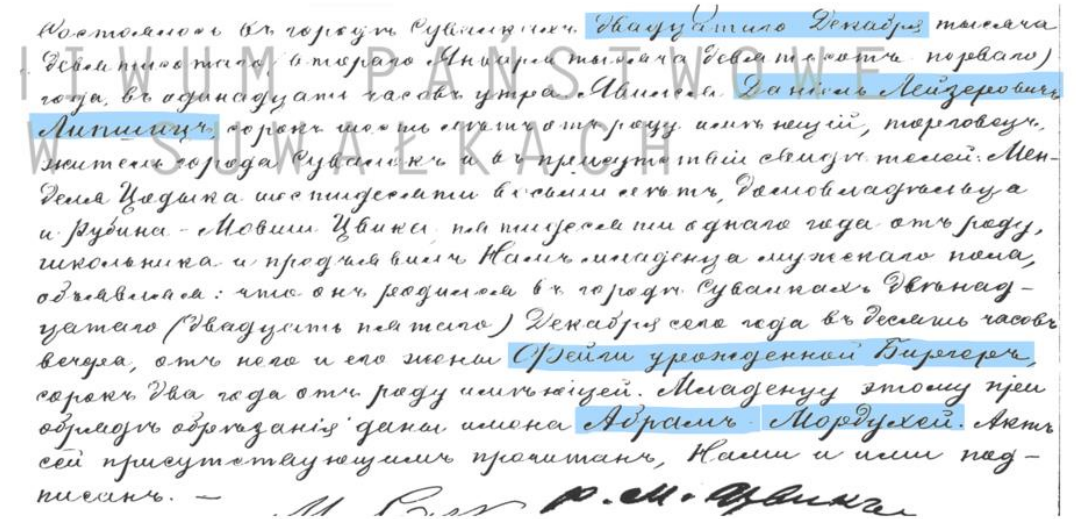
The last name is the surname. Typical Russian surnames end in "ov" for men and "ova" for women: Ivanov and Ivanova, Smirnov and Smirnova. Another common ending is "in" and "ina", such as Eltsin and Eltsina, or "skiv" and "skava", such as Chaikovskiv and Chaikovskava.

Бергеръ — which is Bergera with a hard and soft symbol at the end, looks like this:

Бергеръ

which is the closest I can come to this writing. Regardless, I think the indexer had a hard time and saw something else.

1st highlight says 20th of December (date of birth): двадцатого Декабря

Двадцатого Декабря Двадцатого Декабря

הושג על-ידי: Anita Cwynar, Poland

Scan 76 of this 1900 book from Suwałki

https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/jednostka/-/jednostka/14210906?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR1m1FMfyYpsIYU8_hbc46s7747dY68VQImAAYW3EG8XuXmiwxdkHckI_Dfg_aem_wRa2gY9etjffPISbP7qJw

"כי מדי דברי בו זכר אִזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

המשפחה

הוריו של מרדכי - דניאל ופייגה ליפשיץ

דניאל ליפשיץ, אביו של מרדכי ליפשיץ, היה איש עסקים מצליח. הוא החזיק במספר בתים וניהל עסק גדול למכירת סדקית ומוצרים נוספים. בנוסף, שימש גבאי בבית הכנסת "חברה תורה", שם נהג ללמוד. הוא היה ידוע בנדיבותו, תרם לצדקה ולישיבות בארץ-ישראל ואף רכש מבנה עבור ישיבת מאה שערים. דניאל נולד בשנת 1860 ונפטר בשנת 1931 בגיל 70. אמו של מרדכי, פייגה ליפשיץ לבית בירגר, הייתה עקרת בית. היא נולדה בשנת 1860 ונפטרה בשנת 1941 או 1942 בעיר בריסק, במהלך הבריחה מסובאלק לרוסיה.

ר' דניאל ופייגה ליפשיץ – ההורים של מרדכי
התמונות באדיבותה של: גב' ורדה לפיד בת, האחיינית של מרדכי ליפשיץ

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

המשפחה

אחיו ואחיותיו של מרדכי

למרדכי ליפשיץ היו שני אחים וחמש אחיות:

חנה ליפשיץ (1883) – תאומתה של ינטה, נישאה ליהושע קרבצ'נסקי. לזוג נולדה בת, יפה הינדה, וארבעה בנים: אליעזר, מרדכי-אברהם, יעקב-מאיר ושבתאי.

ינטה ליפשיץ (1883) – תאומתה של חנה, נישאה למשה קרבצ'נסקי ונולדו להם ארבעה ילדים: שיינה, מרדכי, אליעזר ויהושע.

אסתר ליפשיץ (1896–1942) – נישאה לרבי הרשל פרינוביץ, ונספתה יחד עם בעלה ובתם בעיר לוקוב שבפולין בשנת 1942.

אלטר ליפשיץ (1900–1942) – למד בישיבת סלובודקה, הוסמך לרבנות, היה פעיל ציוני. נישא לחיה, ונספה במחנה מיידנק.

רבקה ליפשיץ (1902) – נישאה לרבי נחמן לוזמן, ונולדו להם שני ילדים: שרה'לה ויעקב. כל המשפחה נספתה בעיר לוקוב בשנת 1942. שרה הייתה בת 12 ויעקב בן 8 במותם.

לאה ליפשיץ (1905–1942) – נישאה לרבי זאב פבלובסקי, ונספתה יחד עם בעלה ובנה דניאל בעיר לוקוב בשנת 1942. דניאל היה בן 8 במותו.

אריה ליפשיץ (נפטר ב-1964) – עלה לארץ עם מרדכי ליפשיץ ב-1 באוגוסט 1925 באוניה 'רומניה'.

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

אלטר ליפשיץ
אחיו של מרדכי

התמונה נמצאה
בשרידי היהודים
במיידנק

חנה ליפשיץ - קרנצ'בסקי
אחותו של מרדכי

אריה ליפשיץ אחיו של מרדכי
עם אשתו רוזה ובתם אנולה

התמונות באדיבותה של: גב' ורדה לפיד, בת האחיינית של מרדכי ליפשיץ

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

המשפחה

סבא וסבתא של מרדכי מצד אמו - יהושע ושרה'לה בירגר

התמונה באדיבותה של: גב' ורדה לפיד, בת האחיינית של מרדכי

"כִּי מֵיְדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

העסק המשפחתי - חנות סדקית

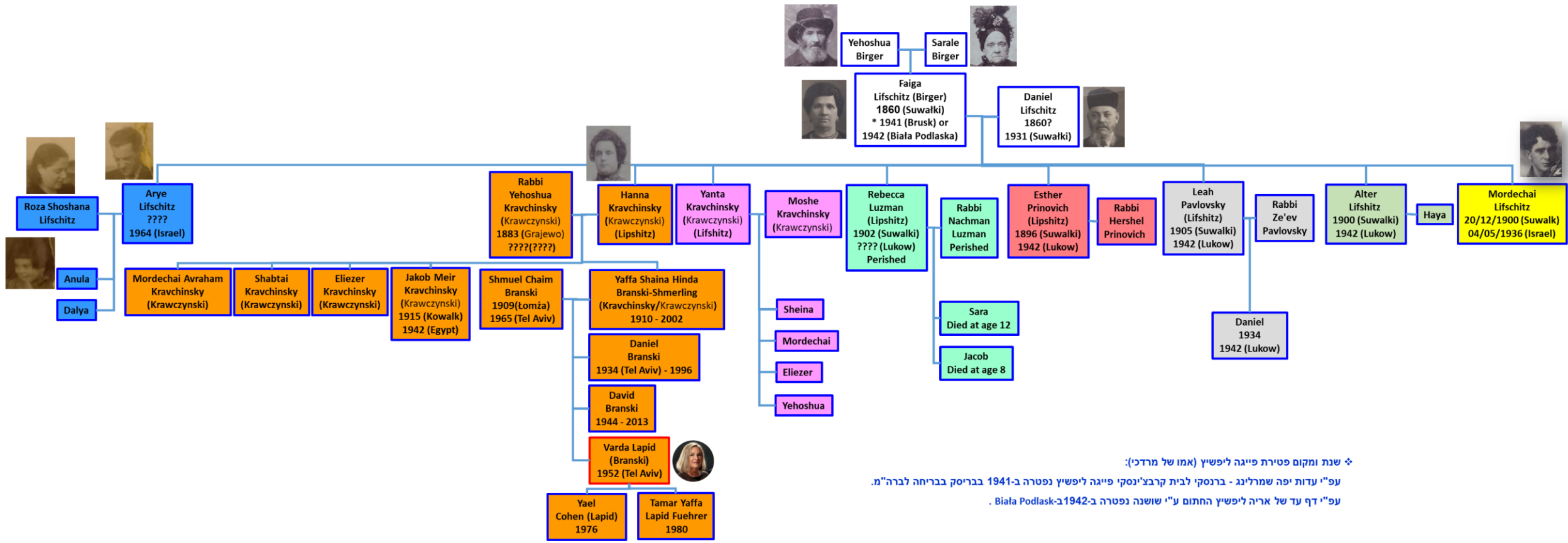
Galanterja (merceries): ×Ajnsztejn K., 3 Maja 26 — ×Birgier A., Em. Plater 68 — Błachowicz, Kościuszki 86 — Bożew, Rynek 7 — ×Bromberg M. Noniewiczza 50 — ×Bromberg S., Kościuszki 68 — Chanowicz L., Kościuszki 10 — Doktorski, Rynek 27 — ×Dorywalski A., 3 Maja 16 — Fajnberg B., Kościuszki 66 — ×Frydlander L., Jatkowa 36 — Galiński, 3 Maja 26 — ×Genigzon H., Rynkowa 75 — ×Ginzburg I., Kościuszki 66 — ×Goldblat S., Rynkowa 59 — Kawer G., 3 Maja 7 — ×Klaczko M., Wesola 37 — ×Kopciowska R., 3 Maja — ×Krawczyński B., Noniewiczza 65 — ×Lerner M., 3 Maja 5 — Lewin, B. Joselewicza 22 — ×Lipszyc D., Rynkowa 22 — Mielnik i Ska, Kościuszki

רישום חנות הסדקית בבעלותו של דניאל ליפשיץ,
אביו של מרדכי ליפשיץ ברישום העסקים של העיר
Suwałki לשנת 1930.

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

עץ המשפחה

❖ שנת ומקום פטירת פייגה ליפשיץ (אמו של מרדכי):
 עפ"י עדות יפה שמרלינג - ברנסקי לבית קרבצ'ינסקי פייגה ליפשיץ נפטרה ב-1941 בברסק בבריחה לברה"מ.
 עפ"י דף עד של אריה ליפשיץ החתום ע"י שושנה נפטרה ב-1942 ב-Biala Podlaska.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

החיים בסובאלק

תנועת החלוץ וגיוס לצבא הפולני

מרדכי ליפשיץ, בהיותו בן 22, היה בין הראשונים להצטרף לתנועת החלוץ, משהוקמה בעירו סובאלק. "הכרתיו בשנת 1922, כשהצטרף לתנועת "החלוץ" במקום" (אברהם: דברים ל- 30 למותו של מרדכי ליפשיץ, עיתון דבר, 20.6.1936).

זמן קצר לאחר מכן גויס מרדכי ליפשיץ לצבא הפולני. אולם דבר זה לא מנע ממנו להשתתף בהרצאות של שליחי ארץ ישראל "למרות שהיה עלול להיענש על פגיעה במשמעת הצבאית" (אברהם: עיתון דבר, 20.6.1936).

תנועת החלוץ בסובאלק

בשנת 1922 התחיל צבי בר-זיו (אז ברזובסקי) לטפל בעייני "החלוץ" בסובאלק. ב- 1923 כשהחמיר מצבה של היהדות הפולנית הפך "החלוץ" לאבן שואבת לזרם הולך וגובר של צעירים יהודים. "ואז הוטל עלינו תפקיד חשוב: להכשיר את הצעירים הללו לעלייה ולחיי עבודה בארץ-ישראל..." (סיפר בר-זיו). נפתחו אז שיעורי ערב ללימוד עברית ומרבית הבחורים והבחורות תיצאו להכשרה בחקלאות בעיקר באחוזות של פולנים. פנחס קוזלובסקי (לימים פנחס ספיר) החליף את בר-זיו, שעלה לארץ, הפך להיות המנהיג של תנועת החלוץ בסובאלק, והוביל את החלוץ בסובאלק לגדילה ולפריחה.

מקור: ספר סובאלק

<https://digitalcollections.nypl.org/items/c6032340-7427-0133-91d1-00505686d14e>

תנועת החלוץ באזור סובאלק

מקור: התמונות נמסרו על ידי נחמה סיני- לוי. שהייתה חברה בתנועת החלוץ באותו אזור. התמונות נמצאות גם בארכיון לוחמי הגיטאות, וכן בספר סובאלק)

"כִּי מֵיָדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

העלייה לארץ-ישראל

מרדכי ליפשיץ עלה לארץ ישראל ב-1 במאי 1925 יחד עם אחיו אריה ליפשיץ, באונייה 'רומניה' שהגיעה לחיפה.

רשימת העולים בהאניה רומניה שבאה לארץ ביום 1.5.25

1025/5	22	שרה	לוינסקה ✓	.134
1025/5	25	חניה	לבסי ✓	.135
1025/5	18	יוסף	לאופר ✓	.136
1025/5	19	משה	לוי ✓	.137
1	32	סיים יצחק	לוי ✓	.138
1025/5	19	אהרן	לוי ✓	.139
1025/5	29	מרדכי	לפשיץ ✓	.140
	21	ריה		.141

מקור: ארכיון המדינה – רשימת עולים

https://journaliststudio.google.com/pinpoint/document-view?collection=585158a3cc8e02af&p=1&docid=b2356b51bf56e048_585158a3cc8e02af&dapvm=1

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל

קבוצת אַחוּה

מרדכי ליפשיץ הצטרף תחילה אל קבוצת אחווה, אולם מהר למדי עזב את הקבוצה ועבר לחדרה.

קבוצת אַחוּה

קבוצת אחווה הייתה קבוצה של צעירים שעלו מקובנה. השם אחווה היה שאול מקבוצות "פועלי ציון" שפעלו בארץ ישראל בסוף העלייה השנייה.

אלה היו קבוצות קבלניות שנדדו ממקום למקום וחיו בקומונות עם מטבח משותף ועזרה הדדית אך ללא מקום של קבע.

קבוצת אחווה עלתה תחילה להר כנרת, שם התרכזו כ-100 אנשים שהגיעו מערים שונות, ואחר-כך ירדה למחנה האוהלים של גדוד העבודה, שסלל אז את הכביש מסביב לכנרת. בתום סלילת כביש טבריה-מגדל, יצאה החבורה לבנייה בכפר-גלעדי, ולימים הקימה את קיבוץ שריד.

מקור: מוקי צור: על קבוצת אחווה פרויקט בן-יהודה
<https://benyehuda.org/read/37285>

קבוצת אחווה

נפרדת בקובנה משניים מחבריה לפני עלייתם ארצה

מקור התמונה: אתר קיבוץ שריד

<https://sarid.org.il/%D7%94%D7%A9%D7%91%D7%AA-%D7%94%D7%A9%D7%97%D7%95%D7%A8%D7%94-%D7%91%D7%A9%D7%A8%D7%99%D7%93-2-2-3-2-2-2-3-2-2-2-3-5-2-6-8-2-2-2-3/>

המידע והתמונה בעזרת מלכה קרן

"כִּי מֵיָדִי דְבַרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל מגורים ושמירה בחדרה

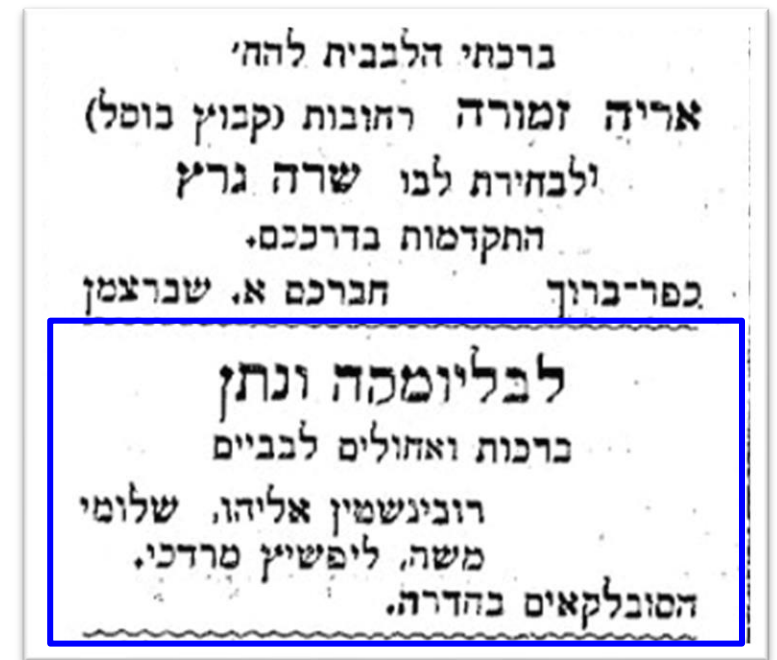

שמירה בחדרה - בין השנים 1922 - 1948

מקור: פיקיוויקי

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?search=Hadera&title=Special:MediaSearch&type=image>

בשנת 1928 התגורר מרדכי ליפשיץ בחדרה, שם היו לו חברים ורעים מעירו סובאלק שבפולין, ועסק בשמירה.

מקור: עיתון דבר 15.8.1928

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ- ישראל

מגורים ושמירה בחדרה

ב - 1929 נכלל מרדכי ליפשיץ ברשימת הבוגרים הרשאים להצביע לאסיפת הנבחרים, אשר מתגוררים בחדרה.

ח ד ר ה				
מספר				
מספר: טסט המספחה : הטסט הפרטי : סטס האב : ה כ ת ב ת :				
1	לין	טמואל	בחטן	רח' הגליל-חנה יוכלמן
2	לין	ביסל	יצחק	"
3	לינדרמן	יהודה	זאב	רח' הרברט סמואל-חסיד
4	לינדרמן	טפיה	אברהם	"
5	לינדנבוים	הרברט	עטנואל	רח' הרצל-יביןוביץ
6	ליס	יוסף	איזיק	רח' הגליל
7	ליס	נוריה	ברשון	"
8	ליסק	מטה	טטאי	רח' אחד העם-לבוצקין
9	ליסק	ביסל	יוסף	"
1110	ליסקסי	יוסף	עזריאל	רח' הגליל-ויסבלך
1	ליפר	סמואל	יצחק	רח' אחד העם-קלס
2	ליפר	צפורה	יחיאל	"
3	ליס	טובה	יצחק	רח' חזקיהו-קצנביץ
4	ליפשיץ	מרדכי	דניאל	רח' ירוסלים-פריד
5	ליפשיץ	דוד	אברהם	רח' הגבורים
6	ליפשיץ	גיטה	יעקב	"
7	ליפשיץ	יצחק	צבי	רח' אחד העם-לבוצקין
8	ליפשיץ	מרדכי	זלמן	"

פנקס בוגרי כנסת ישראל

פנקס בוגרי כנסת ישראל הוכן אחרי מאמצים רבים, לפי ה"תקנות לסידורה של כנסת ישראל", וכלל רישום זכאים ממאה ועשרים נקודות יישוב יהודיות, נתפרסם כנדרש וכחוק בט"ז שבט תרפ"ט וידוע גם בשם "פנקס או מפקד הבוגרים או רשימות הבוגרים" 27.1.1929. בהכנתו ערכו אנשי היישוב רשימות של כל היהודים - גברים ונשים בגילאי 20 ויותר, אשר היו בארץ לפחות שלושה חודשים. בנוסף, נערכו רשימות בוחרים הרשאים להצביע לאספת הנבחרים, בבחירות שנערכו ארבע פעמים, בתאריכים: 19 באפריל 1920, 6 בדצמבר 1925, 5 בינואר 1931, ו-1 באוגוסט 1944. הרשימות היו ממוינות, בדרך כלל, בסדר אלפא-ביתי של שם המשפחה, ולאחר מכן מיון משני לפי שם הרחוב או השכונה, ולא לפי שם פרטי.

<https://isragen.org.il/sd/pinkas-bogrim.pdf>
המידע בעזרת מלכה קרן

מקור רשומה זו בפנקס כנסת ישראל 1936 (Knesset Israel Ledger 1936)
חלק מבוגרים של כנסת ישראל 1936 (Voters Knesset Israel 1936)
מאגר מידע, מספר מערכת גל-7/7409, שורה 34, מספר IGRA 13506.
הרשומות המקוריות מ ארכיון המדינה (Israel State Archives),
רשומה זו נוספה למנוע החיפוש ב 18 פברואר 2023.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל

חיים חברתיים בחדרה

"בחדרה נפגשנו לראשונה.

בחור עליז, רגיש, חביב ואהוב על מכריו וידידיו הרבים. כל אחד מבני המושבה הכיר אותו. יודע נגן על כינור, צדד את לב כולם בפשטותו הלבבית".

פסח בר-אדון

מקור: איך נפלו חברים...קובץ זיכרון לחברי אגודת השומרים העבריים בארץ-ישראל. שנת תש"ג. נמצא בספריה הלאומית.

"אהוב היה על כולם. איש החברה, ער לחבריו, מוכן תמיד להושיט את עזרתו. מקדים שלום לכולם."

אברהם.

מקור: דברים ל-30 למותו של מרדכי ליפשיץ. 2.6.1936.

התמונה באדיבותה של: גב' ורדה לפיד, בת האחיינית של מרדכי ליפשיץ

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל

מגורים ושמירה בחדרה

שמירה בחדרה - בין השנים 1922 - 1948

מקור: פיקוויקי

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?search=Hadera&title=Special:MediaSearch&type=image>

ברכת פועלי השומרון לנובל החמש של "דבר"

זכרון יעקב	חדרה
ישעיהו בן דוד	ישראל ולא
צבי משקוש	אריה הורמן
אהרן אקרמן	נחום הירשפלד
יוסף קיצים	צבי הירשפלד
דב כרים	דוד שפירא
ישראל זלפנד	זלמן שתלי
מרדכי ספנדר	אבא אפשטיין
רבקה זלי	צמל צביק
ישראל זלי	אברהם סגל
יוסף קלמנטון	ישראל סלג
משה מוצנוב	בנימין אופנהנדין
יצחק פינקלשטיין	ישראל אופנהנדין
אריה ברלצקי	ז. בורקין
משה קיצים	יונה ויעקב פצנובסקי
שמה קויפמן	משהת פוליבובסקי
אליעזר רוזנברג	מרדכי חנון
ישראל אפשטיין	משפחת מנר
צפדיה קויפמן	משפחת בומניק
יעקב שורצמן	אריה זיכה
אריה שורץ	מרדכי ליפשיץ
יוסף תלמר	אשר זינברג
פויבה שורץ	צבי זיכבי
ישראל כרבר	יצחק ויסוקר
אשר יונגשטיין	דוד רויסר
היים דוברובסקי	מרדכי אפרתי
שלמה זלצר	אליעזר בוקשטיין
צבי פסה	בנישניח
משפחת היסנר	כלפרמן
אהרן פולונסקי	הירשקוביץ
אליהו מסלר	מרכטנברג
נתן פלדמן	שור
אהרן נמירובסקי	שרה
אברהם כפרי	מאשה יודוביץ
בן ציון	לוי
אליהו מסלובמי	שנורי
בנימין לויס	פרצובסקי
אברהם ארנמן	ספירובסקי
משה פינקלשטיין	בלישם

מקור: עיתון דבר 1.6.1930

"פי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל הצטרפות לאגודת השומרים הארץ-ישראלית

מרדכי ליפשיץ הצטרף לאגודת השומרים הארץ-ישראלית,
כפי הנראה עם הקמתה בשנת 1933

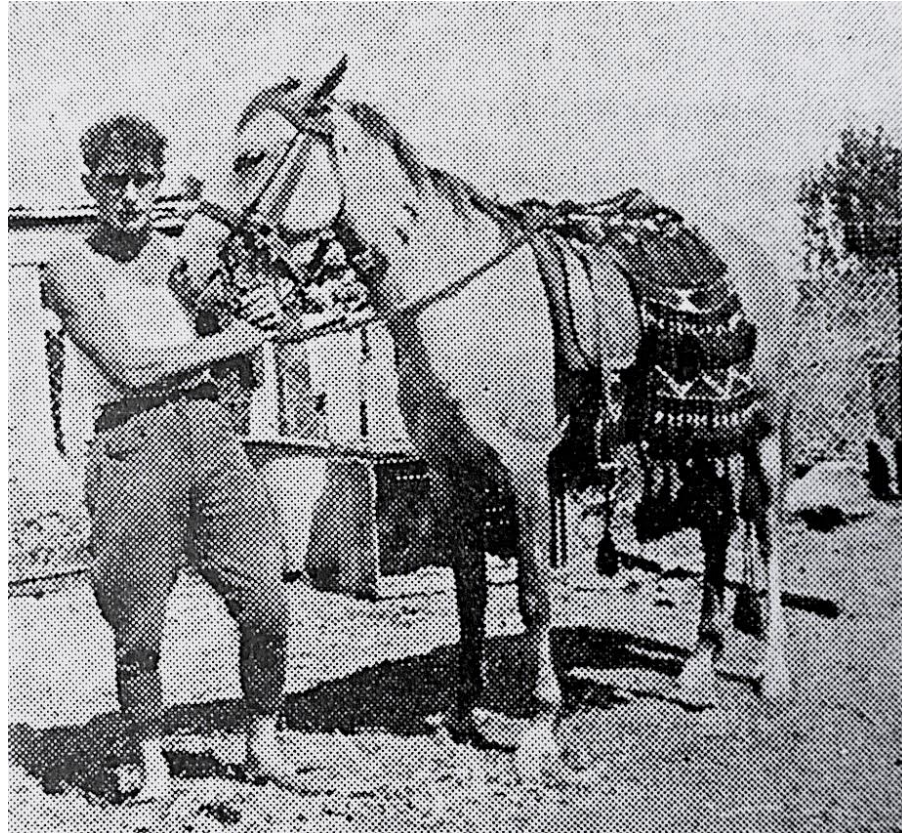
הקמת אגודת השומרים הארץ-ישראלית הרקע:

בשנת 1920 פורק ארגון "השומר" והוקם ארגון "ההגנה".
במאורעות תרפ"ט (1928) נהרגו לא מעט יהודים במקומות שונים בארץ וארגון ההגנה, לא
הצליח להגן עליהם. זאת כאשר בשנות ה-20 הוקמו הרבה יישובים חקלאיים ברחבי הארץ:
מושבים וקיבוצים, בהם התרבו מעשי הגזל והשוד וגם מעשי רצח.
בנוסף, התקציבים לשמירה הצטמצמו, משום הנהגת היישוב הייתה בטוחה ששלטון המנדט
בארץ ישירה יותר ביטחון. כך קרה שהיישובים שכרו בלית ברירה, שומרים ערבים.

הקמת אגודת השומרים הארץ-ישראלית

על רקע כל אלה התחילה התמרמרות מצד השומרים והם החליטו בשנת 1932 להקים ארגון
חדש של שומרים שיונק את מהותו משורשי "השומר" אבל על בסיס רחב יותר.
בשנת 1932 – התכנסו ששה שומרים (יגאל מרדכי, דוד פיש, אריה אברמסון, שאול גיטלמן
ודב קוזצ'וק) בביתו של אלכסנדר זייד, בשייח' אבריק שבעמק יזרעאל. מרכז השיחה היה
הצורך בארגון ארצי "אחיד ומקיף", אגודת שומרים מקצועית, אשר לא תהיה מושפעת
מפוליטיקה של המפלגות.

בסוף אותה שנה נתגבשה ההחלטה, ללכד את כל השומרים המפוזרים בארץ במסגרת
אגודה ארצית. כך קמה 'אגודת השומרים הארץ-ישראלית' - ארגון שמירה ועבודה.
הארגון מנה בתחילתו 74 שומרים, שאול גיטלמן וברוך פרידמן נתמנו למנהלים והשומרים
עסקו "בשמירה ובהגנה על היישוב העברי בארץ מפני גנבות ופרעות" מגילת הייסוד של
האגודה נכתבה ונחתמה בשייח' אבריק ביולי 1933 ושמה 'אגודת השומרים בארץ-ישראל'.

מרדכי ליפשיץ וסוסו

מקור: אגודת השומרים: זכרונות ומעשים [כרך א] מאת: ירמיהו רבינא
התמונה נמצאה על ידי החוקר יורם יגאל

עודד ישראלי: סיפורי ארץ-ישראל - מצבות מדברות 1850 – 1950
<https://israelitombstones.blogspot.com/2015/02/16.html>

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

התיישבות ועבודה בארץ-ישראל

גבעת החילים

יוסף בנימיני הובא למנוחות בגבעה ליד המבנה הראשון של הכפר כשהוא מניח אחריו אשה ובן יחיד מנישואים ראשונים.

https://www.yoaview.com/Yoaview/SITE/?action=showobject&sn=2_670

המידע והתמונה: בעזרת מלכה קרן

לאחר שהתגורר זמן מה בחדרה, התבקש מרדכי ליפשיץ להחליף את **יוסף בנימיני** שהיה בין מקימי **גבעת החילים**, ונרצח על ידי בדואים שניסו להתנכל למתיישבים, לאדמתם ולרכושם. מרדכי ליפשיץ נענה מיד לבקשה, ושמר על גבעת החילים מפברואר 1933, במשך שנה וחצי, כשהוא "נמצא בבנין בודד, רחוק מכל אדם ומחיי חברה" (מדברי נתן לזכר מרדכי ליפשיץ בקובץ זכרון לחברי אגודת השומרים העבריים בארץ-ישראל, תש"ג. החוברת נמצאת בספרייה הלאומית).

גבעת החילים

ב 17 באוגוסט 1932 עלתה על הקרקע **גבעת החילים** שמאוחר יותר נקראה בשם **אביחיל**. המקימים היו החיילים המשוחררים של הגדוד העברי, ויזמו התיישבות חקלאית לחיילים משוחררים. לשם כך הקימו במאי 1932 אגודה שיתופית שנקראה: "הגדוד העברי, התאחדות החיילים המשוחררים בארץ ישראל מצבא הוד מלכותו, הארגון החקלאי". ממזרח לגבעת החילים, היה הכפר הערבי הגדול והעוין קאקון מדרום אום חאלד הזעירה ובעמק - בדואים שהחל מפרעות תרפ"ט הוסתו כנגד המתיישבים היהודים בעיקר על ידי ערביי טול-כרם. ביום 22 בפברואר 1933 עלו בדואים על אדמות "גבעת החילים" בניסיון להתנכל למתיישבים, לאדמתם ולרכושם. **יוסף בנימיני**, שעמד בראש המגינים, הוכה ברקתו מכת מוות לאור היום על ידי אשה בדואית, וכעבור שעות אחדות מת מפצעיו.

מקור: **בָּדָד לְעֵד - גְּדוּדָאֵי בַחצֵר בֵּית הַסֵּפֶר בִּשְׂרׁוֹן**

<https://benyehuda.org/read/37285>

"כִּי מֵדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

הגשת בקשה לאזרחות לממשלת פלשתינה

ב- 14.2.1935 מגיש מרדכי ליפשיץ בקשה לאזרחות לממשלת פלשתינה דאז

PALESTINE CITIZENSHIP ORDER, 1925.
NATURALISATION CERTIFICATE RECEIPT NOTE.

Serial Registration No. 14832L
 A/g Director of Immigration, 14 FEB 1935
 To **Consular Commission Office**

Subject: Palestine Citizenship Order 1925
 Reference: Your file No. _____

1. Naturalisation Certificate No. 11926 has been issued to the applicant, whose signature appears below.

2. The applicant's *Polish* Passport No. 243 has been withdrawn, cancelled and is attached.

3. Collected 250 mils, Receipt No. 40103 of 8/2/35

To BE FILLED IN BY APPLICANT

I, **Abraham Mordechai Lifshitz**
 of **Hadera**

hereby acknowledge receipt of naturalisation Certificate No. 11926 of 26.12.34 and declare I have no passport, laissez-passer or nationality certificate whatsoever still in my possession.

(Signature) *אברהם מרדכי ליפשיץ*
 (Date) 8/2/35

Nat. 18.
 1400-3000-2500 Can. 8

40103 *

GOVERNMENT OF PALESTINE.
Department of Migration.

To the Cashier,
 Please receive from *Abraham M. Lifshitz*
 the amount of *two hundred and fifty* pound and *two* hundred and *forty* mils.

Chas

DEPARTMENT OF IMMIGRATION
HAIFA
13 FEB 1935
FEES PAID
250

Application No. *30/14*
 File No. _____
 (Sgd) *[Signature]*
 Application Clerk
 M/26
 28086-500 Bk-2.8 B4-B M.F.

(A) OATH OF ALLEGIANCE. **(א) שבועת אמונים.**
 I, **Abraham Mordechai LIPSHITZ** **אברהם מרדכי ליפשיץ**
 swear by Almighty God that I will be faithful and loyal to the Government of Palestine.
 (Signature) *[Signature]* (Date) _____

(B) SOLEMN AFFIRMATION. **(ב) ודעה בודאציה.**
 I, **Abraham Mordechai LIPSHITZ** **אברהם מרדכי ליפשיץ**
 do solemnly and sincerely affirm that I will be faithful and loyal to the Government of Palestine.
 (Signature) *[Signature]* (Date) _____

I affirmed and subscribed this *eight* day of *February*, 1935, before me,
Shulman District Commissioner

suwalk, Poland; 1900 **סובלוק, פולין, 1800**
 Polish. *[Handwritten]* **פולנייה.**
 Clerk. *[Handwritten]* **קיד.**
 Unmarried. *[Handwritten]* **בלתי נשוי.**

חתימת ידו של מרדכי ליפשיץ

מקור: ארכיון המדינה

https://journaliststudio.google.com/pinpoint/document-view?collection=c5f135be45b00a7e&docid=3d8cc5eeb9d46f25_c5f135be45b00a7e&page=1&p=1&dapvm=1

"פי מדי דברי בו זכר אִזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מחלתו ומותו של מרדכי ליפשיץ

זמן לא רב לאחר שובו של מרדכי ליפשיץ לחדרה, הוא חלה. מדברי ההספד שנכתבו עליו נראה שחלה בשחפת. הוא נסע למספר חודשים לסובאלק, כדי להתראות עם הוריו. כשחזר, הורע מצבו והוא לא יכול היה לעבוד יותר. הוא הובל תחילה אל בית החולים בגדרה. לאחר מכן הועבר לבית-החולים בצפת, שם נפטר, ב"ב באייר תרצ"ו - 4.5.1936, והוא בן 36 שנים בלבד.

בית החולים בצפת - המחלקה המיוחדת לחולי שחפת
לבית החולים בצפת נמשכו והגיעו חולי שחפת שקיוו להירפא באווירה הטובה של העיר. הם נקראו "שחפנים" או "משוחפים". בעבורם הוקמה ב-1926 "מחלקה מיוחדת" לחולי שחפת בבית החולים, והוא נהפך בית חולים מיוחד לחולים במחלה.

מקור: **שנהיה בריאים: 100 שנה לבית החולים בצפת**
ynet 5/3/10

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3855299,00.html>

המידע בעזרת מלכה קרן

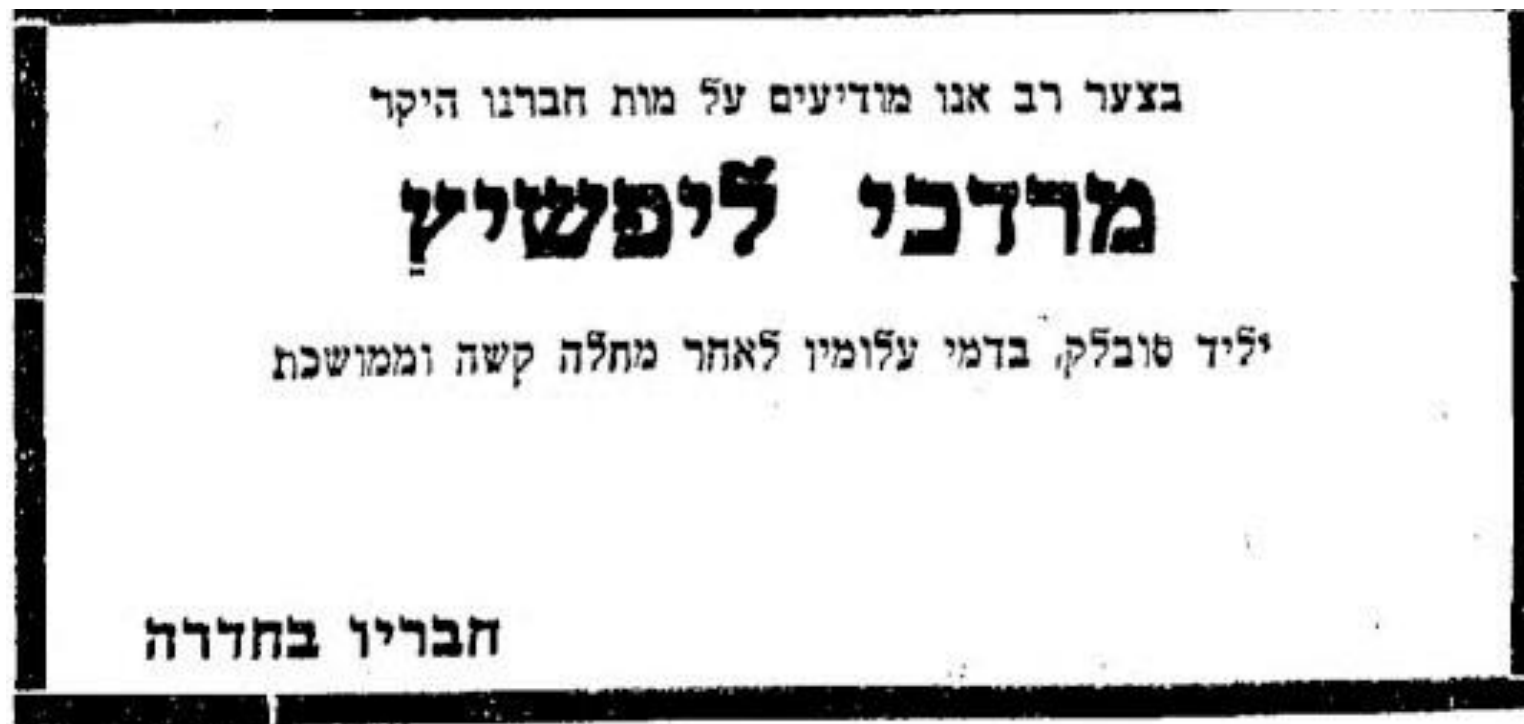

חולי שחפת בבית החולים בצפת – שנות ה-30 של המאה ה-20
מקור:
ynet 5/3/10
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3855299,00.html>

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מחלתו ומותו של מרדכי ליפשיץ

עם מותו פרסמו חבריו מחדרה מודעת אבל בעיתון דבר

מקור: עיתון דבר – 4.5.1936

נאסף בעזרת החוקרת אפרת שמעוני

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דברים לזכרו של מרדכי ליפשיץ

ב- 30 למותו של מרדכי ליפשיץ פרסם חברו לעיר סובאלק, אברהם, דברים לזיכרו

בעיתון דבר

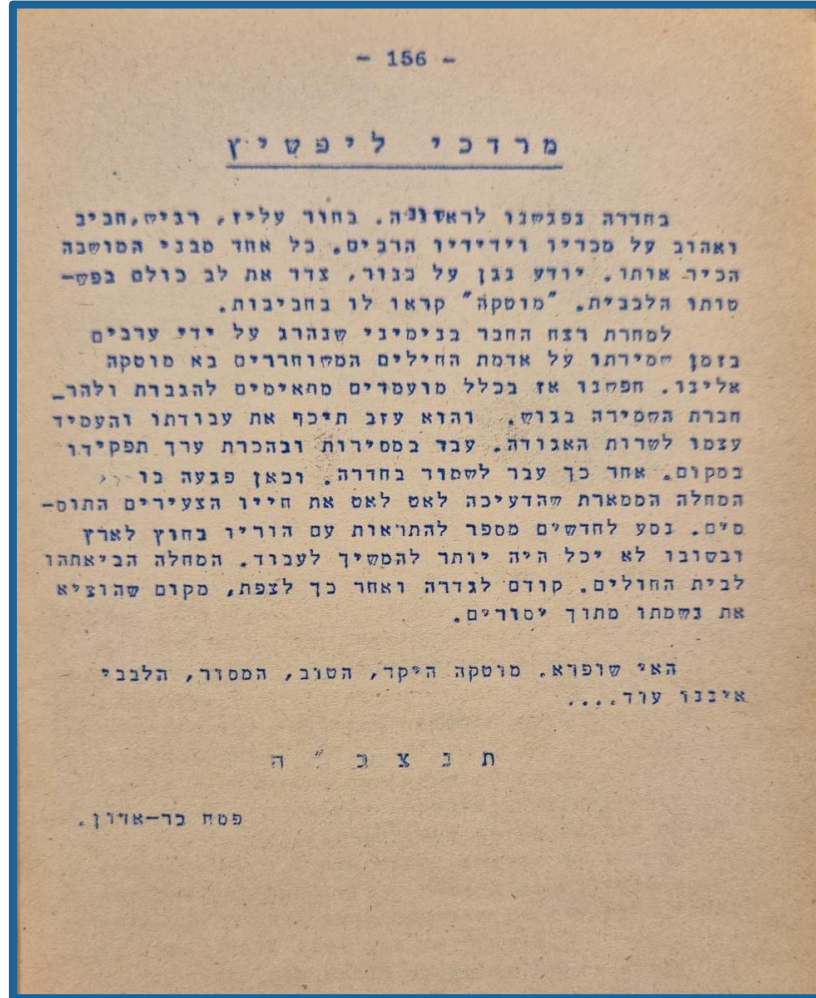
שלושים למות מרדכי ליפשיץ
הכרתיו בשנת 1922 בעירו. היה בין הראשונים שהצטרף לתנועת "החלוץ" במקום. טרם הספקנו להכירו — והוא נקרא לצבא. לא פעם פגשתי באספות הסתדרותנו ובהרצאות שליחי ארץ-ישראל, למרות שעלול היה להיענש על פגיעה במשמעת צבאית. ב-1926 נפגשנו בהדרה, זה היה כמה ימים אחרי בואו ארצה והוא חבר בקבוץ "אהוה". הציעו לו להישאר בעיר, הובטחה לו עבודה, על מנת שישתתף בקבוצת כדור רגל ובתזמורת, אבל הוא דחה את ההצעה, החליט לפנות לכפר. ואמנם, נשאר במור שבה והיה אחד מפועליה הטובים, ועוד זכור לחבריו "מוטקה פועל היער".

מיום הירצחו של בנימיני בכפר אבי-היל, בא לשמור במקומו במשך שנה וחצי. אח"כ חזר לחדרה, לשמירה. אף פעם לא הסתלק מכל תפקיד שהיו מוטלים עליו, אם רק צו האומה היה בדבר. בימי הפרוספאריטי לא הלך אחרי עבודת מכניסות, ונשאר בשמירה.
בריא וחסון בגופו. נדמה היה, כי שמש היום וקור הליל לא יבניעוהו. אך לבסוף הלכה לא התאונן אף פעם בפני חבריו, המשיך לעמוד על משמרו עד שברע ושכב במטה. מת בעצם ימי המאורעות, שקרבו את קצו.
הידיעה על מותו הממה את חבריו ומכריו, כי אהוב היה על כולם. איש החברה, עז לחבריו, מוכן תמיד להורג שיט את עזרתו. מקדים שלום לכולם, וכעת, שלום לעפרו.
אברהם

מקור: עיתון דבר 02/06/1936, הושג בעזרת החוקרת אפרת שמעוני ססר

"כי מדי דברי בו זכר אִזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דברים לזכרו של מרדכי ליפשיץ

https://www.nli.org.il/he/books/NNL_ALEPH990_011067080205171/NLI

בשנת תש"ג יצאה חוברת זיכרון לחברי אגודת השומרים שנפלו, בתוכה גם דברי הספד למרדכי ליפשיץ - שכתבו: פסח בר-אדון ונתן

מתוך החוברת: איך נפלו חברים - קובץ זיכרון לחברי אגודת השומרים העברים, תש"ג- מקור: הספרייה הלאומית נאסף בעזרתה של: גליה ריכלר-גלבר מהספרייה הלאומית

הערה: על אף שנכתב בחוברת זיכרון זו כי מרדכי ליפשיץ נפטר ממחלה ממארת, במקורות אחרים נכתב כי נפטר ממחלה קשה או ממחלת השחפת.

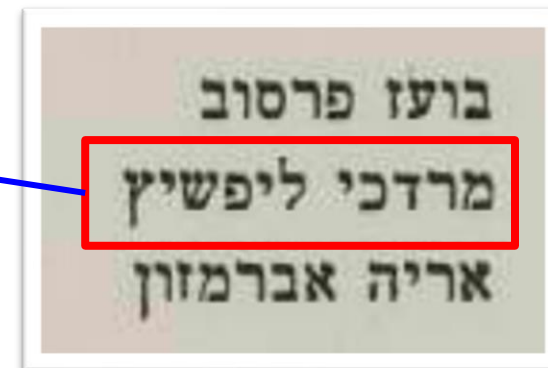
"כִּי מֵיְדֵי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דברים לזכרו של מרדכי ליפשיץ

בעלון השומרים שיצא בשנת 1947 הופיעו דברים לזכרם של חברי האגודה, ביניהם מרדכי ליפשיץ

"עלון השומרים" - ביטאון של אגודת השומרים העבריים בארץ-ישראל

"עלון השומרים" ביטאונה הפנימי של אגודת השומרים העבריים בארץ-ישראל, יצא לאור בין השנים 1935-1957, וכלל מאמרים בנושאי שמירה והגנה, פרוטוקולים מתוך ישיבות ואספות של "אגודת השומרים", וכן כתבות לזכרם של חברי האגודה, מכתבים, הודעות לחברים, ועוד. על העטיפה הקדמית של הגיליונות הופיעו איורים של "השומר", רכוב על סוסו או משקיף על חקלאים בשדה.

נזכור תמיד

את החברים חללי ימי המסע והגבורה אשר חיו את נפשם על כבוד ישראל. ארצת ישראל ונאולת ישראל

אשר נפלו על משמרתם בעמדם במערכת. פול אויב ושורר

ואשר נרצחו או נרצחו מהמאבק או המחנה. לאור חיים או באינן לילה. ברכבם כפדות. ביושם בדרים או בסוכים תוך מספיק לשמור על חבר ועבר לתנן על רכוש המש. להודף מבגלים וטורפים

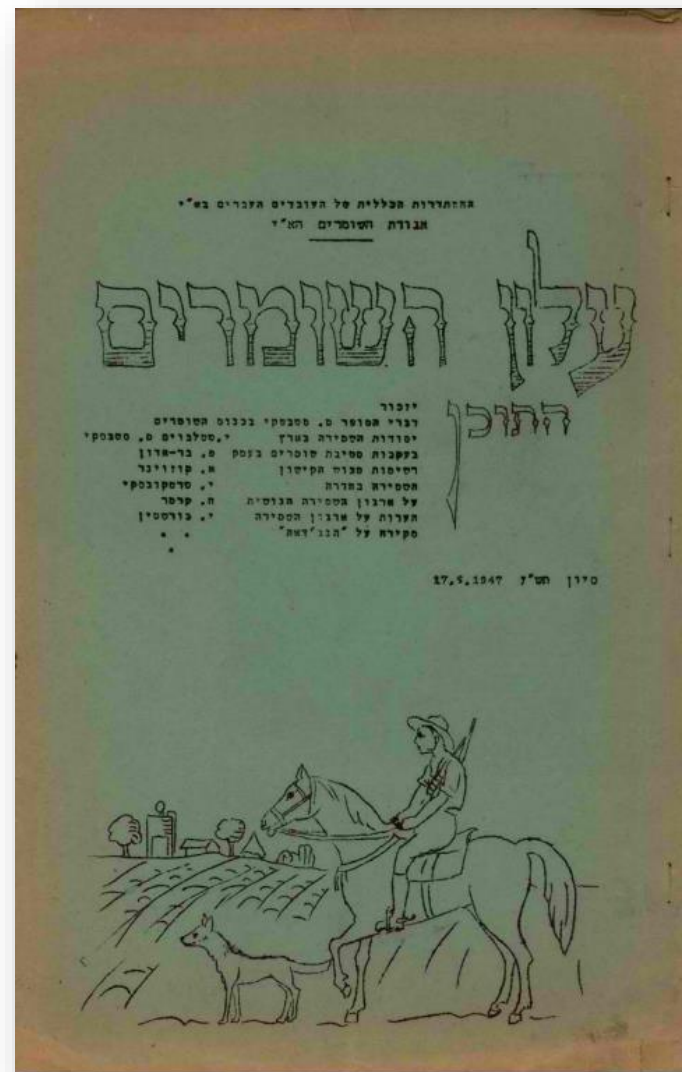
נזכרים ונתאבל על זיו השלום. חום המחיות והמרת הגבורה אשר 1935-1957 במערכת

בלם קרבנות קודש הם בדרך הגאולה של עם ישראל בארץ.

ואלה אשר שכולנו

- יצחק קליצ'בסקי
- יואש זולד
- ישראל גולדנברג
- אלכסנדר זייד
- ברוך מורקש
- ססה טקאץ
- אנשיל שטרגרטר
- בנימין ברטן
- זאב פרידמן
- זלמן רוזנברום
- אפרים לאסלו
- מאיר מניש
- מרדכי פלונצ'יק
- מנחם שמול

בועז פרסוב
מרדכי ליפשיץ
אריה אברמזון

ארכיון המדינה – נאסף בעזרתו של יורם יגאל

<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b071706800309b3/File/0b071706804f7aa1>

"פי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מרדכי ליפשיץ
בן דניאל ופייגה ליפשיץ
5.5.1936 – 20.12.1900

"כי מדי דברי בו זכר אַזְכְּרֵנוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)